

УДК 343.976

Марина Кругляк

НАРКОТИКИ В ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ НАСЕЛЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

У статті на основі матеріалів преси і спогадів висвітлено історію появи наркотиків у Росії, еволюцію їх використання – від ліків – до стимулюючих препаратів, проаналізовано причини поширення наркоманії на початку ХХ ст., визначено ставлення влади й громадськості до наркотизації російського суспільства. Автор розглядає моду на наркотики в Росії і світі як закономірне явище того часу, наводить приклади представників богеми – наркоманів, стверджує, що людство на початку ХХ ст. ще не усвідомлювало негативного впливу наркотиків на стан здоров'я.

Ключові слова: наркотики, Російська імперія, морфінізм, курільня опіуму, богема.

Наркоманія, безперечно, є однією з найбільших катастроф ХХІ ст. Нині у світі нараховується близько 250 млн наркозалежних, щодня від наркотиків помирає 330 осіб. В американському міжнародному антинаркотичному центрі стверджують, що йдеться вже про 1 млрд наркоманів у світі. В Україні на обліку в Міністерстві внутрішніх справ (станом на 2013 р.) перебувало 150 тис. наркоманів; за даними ж міжнародних організацій ВОЗ та UNAIDS, тільки ін'єкційних наркоманів 425 тис. осіб; Міністерство охорони здоров'я України свідчить про 550 тис. осіб, які вживають важкі наркотики. Щор. в Україні від наркотиків помирає 10–12 тис. осіб, а від наркоманії і пов'язаних із нею хвороб (ВІЛ, СНІД, вірусні гепатити, туберкульоз) – до 120 тис. осіб [1]. Незалежні експерти стверджують, що кількість наркозалежних в Україні становить 1,5–2 млн осіб [2].

Дослідження «Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти» (2010 р.), показує, що 9 % респондентів віком 15–34 роки мали досвід вживання будь-яких наркотичних речовин упродовж життя. Найбільш поширеною речовиною є марихуана, або гашиш (8 % опитаних), екстазі (2 %). Перше вживання наркотиків у 32 % відбулося у віці 12–16 років, ще у 32 % – від 17 до 18 років, а у віці 19–28 років – в 30 % молодих людей [3, с. 5–6]. Наркоманія в Україні збільшується щорічно на 8–10 %, й ця тенденція є однією з найвищих у світі. 70 % наркоманів – люди до 25 років. Жіноча наркоманія в Україні є найвищою в Європі [4].

Проблема наркоманії, практично невідома в СРСР до 1980-х рр., нині боляче б'є по Україні. Причинами її поширення є важке економічне становище, маргіналізація суспільства, яке прагне в наркотику віднайти душевний спокій. Важливим аспектом у боротьбі з наркоманією є вивчення досвіду минулих століть, зокрема дорадянського періоду; варто знати, звідки в Російській імперії й Україні як її складовій з'явилася мода на наркотик, чому молодь охоче пробувала його й як влада в Росії і світі реагувала на ці процеси. Актуальність дослідження посилюється й тим, що дана проблема належить до сфери вивчення соціальної історії – нового історіографічного напрямку, що тільки-но методологічно постає у вітчизняній історичній науці.

Історія наркотиків є одним з найменш досліджених напрямів у сучасній історичній науці. При підготовці статті автор спирався на пресу Російської імперії початку ХХ ст. та спогади російського артиста О. Вертинського [5]. На початку ХХ ст. у світі й в Росії зокрема наркоманія не вважалася за хворобу, а тому статистичний облік охоплення нею різних верств суспільства не здійснювався.

Історіографія дослідження представлена ґрунтовною монографією Р. Дейвенпорта-Хайнса [6], в якій проаналізовано еволюцію вживання наркотиків в Європі та США, зроблено акцент на історії наркоманії ХХ ст. Серед праць російських науковців варто уваги є розвідка В. Калачова, присвячена причинам поширення наркоманії на межі ХІХ–ХХ ст. в Росії в контексті геополітичної ситуації [7]. Вітчизняні науковці вказану проблему оминають. Отож, дана стаття є, по суті, першою в українській історіографії спробою визначити місце наркотиків у повсякденному житті населення Російської імперії, а відповідно, й України.

Мета статті – відтворити історію поширення наркотиків у Російській імперії, показати еволюцію ставлення до них з боку населення й владних інституцій, визначити причини наркотизації російського суспільства.

Колишній київський гімназист Безпечинський, що убив свою коханку, курив опіум, нюхав кокаїн й звик до інших наркотиків – спирту, вина й т. д. – у серпні 1915 р. про це повідомляв «Петроградский листок» [8]. Виникає логічне запитання: чи були наркотики настільки поширеними на початку ХХ ст.?

Історія вживання наркотиків бере витоки в цивілізації шумерів (V тис. р. до н. е.). У розкопках знайдено писемні згадки про виготовлення й вживання опіуму. У III тис. до н. е. в лікарському poradнику китайського імператора Шень-нуна є відомості про гашиш як «ліки від неухажливості, кашлю й пронузу». В I тис. до н. е. опіум вживали скіфи. На стінах поховальних комплексів індійців

Центральної і Південної Америки є зображення людей, що жують листя коки (III тис. до н.е.). У добу Середньовіччя в результаті хрестових походів і подорожей Марко Поло європейці дізналися про опіум і гашиш. Після відкриття Америки до Європи потрапили кокаїн і різні галюциногени [9]. Втім, поширення наркоманії у світі розпочалося лише в XIX ст. Цьому сприяли два відкриття. 1803 р. з опію навчилися отримувати морфій, що став використовуватися як знеболююче. 1853 р. лікарі Шарль Праваз (Франція) й Олександр Вуд (Шотландія) винайшли шприц, за допомогою якого морфій вводився внутрішньовенно. У той час у суспільстві побутовала точка зору, що морфій, на відміну від опіуму, не викликає залежності. Як наслідок, з лазаретів Кримської війни солдати поверталися наркоманами [10]. З 1898 р. німецька фірма «Байер» продає героїн як засіб від кашлю. Лише через 15 років лікарі помітили, що пацієнти зловживають цим препаратом. З 1879 р. як знеболюючий засіб вживають кокаїн. О. Вертинський пригадував, що кокаїн спершу продавався в аптеках, у запечатаних коричневих баночках, по 1 г. Найкращим був німецької фірми «Марк», він коштував «полтину» за 1 г. Пізніше продаж кокаїну заборонено: «Його вже продавали «з рук» – нечистий, навпіл із зубним порошком, й коштував він в десять разів дорожче» [5, с. 74].

В аптеці без рецепту можна придбати було, як камфорну настоянку опію, якою лікують безсоння й дизентерію, так й спиртову – лауданум, яку часто дають дітям, аби ті за відсутності дорослих спокійно спали; героїн у порошок використовують як засіб проти астми, бронхіту, туберкульозу й нервових депресій; білі кристали морфію – як чудове снодійне й знеболююче [11]. Опіум й кокаїн використовували для лікування зубів в якості анестезії [12; 13] та для проведення операцій в хірургічній справі [14].

Втім, на сході імперії знайшли інший спосіб вживання «ліків». 1902 р. про моду на куріння опіуму, запозичену в китайців, повідомляли «Новости дня». У Владивостоку, Нікольсько-Уссурійському, інших містах Далекого Сходу виникають курильні опіуму [15]. 1903 р. «Астраханский вестник» констатував, що куріння опіуму в краї набуває популярності й серед росіян, які вільно купують його в дрібних татарських й перських крамницях [16].

Московська преса 1912 р. повідомляла про нову «чуму» в місті – хронічне захоплення кокаїном, спричинене навіюванням, нібито він покращує працездатність. Автор публікації описував відчуття хворих та їх вчинки, коли в пошуках дози люди підробляли рецепти, крали гроші й готові були вбити родичів, коли ті ховали від них наркотики [14]. «Столичная молва» у серпні 1913 р. констатувала, що ще декілька років назад слово «кокаїніст» було новим для Москви. Нині ж сотні людей вживають цей наркотик. Придбати його можна в аптеках й аптекарських магазинах, хоч й нелегально. Аптеки з цього мають зиск, продаючи «товар» вдвічі дорожче. Журналісти підраховали, що за добу хворий виношує 2–6 г кокаїну. Далі оглядач констатує сумні наслідки вживання наркотику для організму людини: нервові припадки, безсоння, виразки в носі, божевілля [17].

Про «моду на опіум» в Москві газети почали писати ще в 1911 р. [18]. Спершу преса повідомляла про китайців – «бродячих торговців» опіумом, які продавали так звані «солодкі» або «п'яні» цигарки, набиті змоченим в опіумі тютюном [19]. Пізніше йшлося про відкриття курильні опіуму. Частими їх відвідувачами були артисти й артистки. Трубки для куріння продавалися в «екзотичних» магазинах. Відвідувачі прагнули здобути нові враження, адже вірили, що наркотик покращує статевий потяг. «Вітальня... В куті електрична лампа-торшер під фіолетовим абажуром... На підлозі, на килимі, на кушетці, на шкурі ведмедя – мовчазно напівлежать курці чоловіки й жінки. На деяких опіум діє так, що за 10–15 хвилин вони вже засинають... На інших він діє так, що вони опиняються в стані дивного сп'яніння. А як жахливо почуваєшся після того, як «станеш тверезим»!.. Гірше, ніж після гомеричної випивки», – зізнавався один з відвідувачів салону, московський актор, який лише за допомогою гіпнозу позбувся цієї шкідливої звички [20].

Деякі «опіумні притони» утримували вихідці з Персії. Про викриття одного з них у Москві в лютому 1913 р. писала «Трудовая копейка». Притон відвідували перси, які проводили всю ніч на квартирі, граючи в карти й курячи опіум, а на ранок йшли з «синювато-зеленим кольором обличчя» й похитуючись. У виправданні власник притону сказав, що «хотів надати задоволення своїм землякам-персіанам, для яких дурман є необхідним» [21]. Зауважимо, що трубка опіуму в притоні коштувала лише 5 коп. [22].

Напередодні Першої світової війни в Росії значного поширення набув морфінізм. Товариство лікарів Благовещенська свідчило про те, що в місті проживає 2000 морфіністів. Розсадником залежності була в'язниця, де з 1000 арештованих 300 – наркомани; не гребували заробляти на потребі в дозі китайці, власники курильні опіуму та аптекарські магазини. У місті діяв таємний клуб морфіністів. «Русское слово» констатувало 1914 р., що морфій вживається просто неба, на вулиці, у всіх на очах. Наркоманія охопила навіть сільську місцевість, де морфій приймають як старі люди, так і 9-річні. Лікарі свідчили про епідемію наркоманії, з якою необхідно було боротися [23].

Часто передозування наркотиків призводило до самогубств з необережності. Більшість банально не усвідомлювала правильної норми засобу. Зокрема, 27 червня 1907 р. в Москві померла артистка Маргарита Воронцова-Ленні, яка приклала до хворого зуба забагато кокаїну [24].

Б. Калачов виділяє чотири джерела поширення наркотиків у Росії: 1) медичний (російські лікарі сліпо копіювали західну методику лікування з використанням наркотиків); 2) гедоністична поведінка інтелігенції, що пропагувала культ наркотиків; 3) науково-дослідницьке джерело (щире прагнення вчених і мандрівників донести до колег «виключність» знання про наркотики); 4) геополітичне джерело (держави-метрополії заробляли гроші на торгівлі наркотиками з колоніями) [7, с. 172–173].

У перші десятиліття XIX ст. англійці й американці почали лікувати залежних від алкоголю опіумом. Невдовзі подібне відбувається в Росії, де опіум як лікарський засіб пропагують в спеціальній літературі. А через деякий час з'ясовують, що він формує опійну залежність. Поява морфію спричинила за кордоном до лікування ним алкоголіків і опіуманів; в 1866 р. цей досвід переймають російські лікарі, і виникає морфінізм. У 1855 р. з листя чагарнику кока виділяють кокаїн, лікують ним вказані залежності, і невдовзі у світі, а у 1880-і рр. в Росії народжується кокаїнізм. У другій половині XIX ст. з морфію виробляють героїн, і вже в 1902 р. професор Брейтман запевняє, що його слід давати легкоатлетам, аби «вентилювати легені». На думку лікаря Ладиженського, дози героїну в разі звикання до нього слід неодмінно збільшувати [7, с. 164]. Цікаве припущення про поширення наркотиків висунули в 1914 р. лікарі: причина популярності ефіру, морфію, кокаїну – у відсутності вина [25].

Слідом за колоніальними чиновниками в заморські країни кинулися вчені і мандрівники. У 1870 р. на військовому кораблі «Витязь» імперський етнолог М. Миклухо-Маклай (1846–1888 рр.) приплив в Нову Гвінею. Разом із папуасами він пробує наркотик кеу. Повернувшись додому, вчений виступає в Імператорському Російському географічному товаристві з доповідями про життя тубільців, публікує щоденники. Так про екзотичний напій кеу дізнаються науковці, студенти, обивателі [7, с. 164–165].

У 1844–1849 рр. у Франції функціонує «Клуб любителів гашишу», до складу якого входять літератори і театральні. Випробувані відчуття запам'ятовувалися в книгах. Одна з них – «Штучний рай» Шарля Бодлера і Теофіла Готьє. Дюма-батько, який вживав витяжки з конопель, не раз згадує про це у своїх творах. У романі «Граф Монте-Крісто» на острові його герої ковтають в печері гашиш. Отже, звичка до вживання наркотиків не в медичних цілях поширюється вже через інші – літературні – джерела. Ця література перекладається в Росії, публікується в модних журналах, і освічена публіка, яка тягнеться до зарубіжного досвіду, це читає, звеличує і рекламує. У Росії теж виникають таємні товариства. У 1916 р. літератор Лівером Авід створює кіносценарій до німого фільму «Загадковий світ». Сюжет трагедії насичений східним містицизмом, замішаний на вживанні наркотиків [7, с. 165–166]. Тема наркотиків присутня в творчості модерністів, а також у повісті О. Купріна «Молох» й оповіданні М. Булгакова «Морфій».

Російські газети описують на своїх шпальтах життя європейської богеми. Часто в епіцентрі подій опиняється Франція. Так, в березні 1912 р. в одному із таємних клубів, де богема палила опіум й п'яніла від ефіру, від передозування морфієм помер художник Марсель Віль [26]. «Брачная газета» у жовтні 1913 р. повідомляла про те, що французька поліція виявила під Парижем віллу, «де влаштували вночі оргії любителі й любительки ефіру, кокаїну, опію й морфію». Власниця вілли – акторка паризького театру, разом зі своїми подругами збирали щоночі «шикарну публіку, що приїжджала на власних моторах», гуляла й вживала «кокосальну кількість наркотичних речовин». «Золота молодь» Парижа на запитання поліцейських, що вона робила на віллі щоночі, відповідала: «Ми збиралися, аби слухати грамофон» [27]. У номері «Московської газети» від 22 квітня 1913 р. журналіст описував, як він спробував придбати й поширити наркотики в Парижі. Попри заборону продавати опіум в аптеках, без дозволу лікаря, знайти наркотики у Франції доволі легко – достатньо лише познайомитися із торговцем «товаром» біля ресторану. Журналіст викрив кримінальну схему розповсюдження наркотиків у Франції, відвідав мережу притонів, де вживали опіум і кокаїн, й навіть зумів без проблем продати споживачам «товар» [28].

У Росії кокаїн та ефір також були популярними серед представників богеми. Відомо, що в Москві 1913 р. існував гурток студентів-ефіроманів, на слуху були акторки-кокаїністки [29]. О. Вертинський пояснював популярність кокаїну серед артистів тим, що після його вживання нібито розкривався інший світ, виникали нові образи і думки, відчуття власної геніальності. Артист називає кокаїн «прокляттям нашої молодості». Актори носили в жилетній кишені баночки й «заряджалися» перед кожним виходом на сцену; акторки тримали його в пудреницях; поети й художники перебивалися випадковими «понюшками», які позичали в інших, адже на власний не вистачало грошей [5, с. 74–75]. Багато студентів курило гашиш [30]. Від сильної наркотичної залежності (кокаїн, гашиш) захворів, а невдовзі помер відомий авіатор, гордість Одеси С. Уточкін [31–32]; морфіністами були письменники В. Брюсов [33] та М. Булгаков [11]; вживав кокаїн артист О. Вертинський [5, с. 79].

Звідки ж приходив у Російську імперію наркотик й хто заробляв на його поширенні? До контрабанди опіуму на Далекому Сході мали відношення чини відділення розшуку поліції [34]. Через Закаспійську область перський опіум незаконним шляхом потрапляв до Москви [20], часто одразу з Персії. Оглядачі газет констатували, що в Персії в кожній «чай-хане» (чайній) й «кахне-хане» (кав'ярні) можна отримати трубку опіуму, адже в цій країні цілі провінції займаються вирощуванням маку й виготовленням опіуму [22]. Значну роль в поширенні наркотиків у Росії відігравали китайці. Так, восени 1914 р. в квартирі китайця Цен-не у Благовещенську знайдено 7 порохів морфію, 20 порохів кокаїну й 1 шприц [35]. Чимало заробляли на поширенні наркотиків й аптекарі, навіть попри те, що, згідно з лікарським статутом, кокаїн віднесено до отруйних речовин, продаж яких передбачав кримінальну відповідальність, недотримання належної обережності при продажі отруйних й сильнодіючих речовин призводило до позбавлення права назавжди утримувати аптеку й керувати нею [29].

У довоєнні роки російська влада і світова спільнота починають замислюватися над небезпекою вживання наркотиків. У листопаді 1911 р. газети повідомляли про «Законопроект Державної Думи про заходи у боротьбі з пияцтвом». Відтепер винних у виготовленні або зберіганні для продажу опіуму, гашишу, ефіру тощо, а також в їх продажі необхідно було ув'язнювати на термін від 4 – до 8 місяців [36]. У грудні 1911 р. в Гаазі відбулася конференція, присвячена боротьбі з курінням опіуму, в результаті якої прийнято дві резолюції з питання про обмеження ввезення й вивезення морфію й кокаїну для країн, що володіли концесійними колоніями або територіями [37]. 23 січня 1912 р. в Гаазі підписано першу у світі міжнародну угоду про контроль за обігом наркотиків – Міжнародну опіумну конвенцію або Конвенцію де Ла Аїа [10]. Однак подібні заходи світового товариства не мали революційного характеру. Про справжню небезпеку, яку становлять для здоров'я людини наркотики, людство почало замислюватися лише в 1920-ті рр.

Отже, на початку ХХ ст. наркоманія як негативне явище ще не усвідомлювалося суспільством Російської імперії. Наркотики розглядалися як універсальний лікарський препарат зі знеболюючим ефектом, стимулюючий засіб до творчої діяльності, модна забаганка. Їх відносна доступність й популяризація через художню літературу й пресу, наукові розвідки й лікарські поради, повна ізольованість влади від вирішення цієї проблеми, а також бажання людей бути ближче до західноєвропейського канону сприяли наркотизації російського суспільства. Замітки в дореволюційній пресі свідчили лише про констатацію журналістами російських видань не відомої раніше проблеми, проте не містили жодного заклик до вищого керівництва розпочати боротьбу з новим злом. Перші спроби об'єднання зусиль світового товариства для знешкодження наркоманії як явища відбулися лише 1912 р., проте вони, по суті, були зведені нанівець через події Першої світової й громадянської воєн в Росії. Більшовицькому керівництву, яке розглядало боротьбу з наркоманією як складову державної політики, вдалося значно уповільнити поширення цієї вади серед суспільства, замінивши наркотики на алкоголь.

Список використаних джерел

1. Число наркоманов в Украине растёт бешеными темпами [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.tsn.ua/ukrayina/chislo-narkomanov-v-ukraine-rastet-beshenyimi-tempami-327317.html>.
2. Онуфрив М. Панепідемія наркозалежності: причини й наслідки. Що робити / М. Онуфрив [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.webcitation.org/6lqEYr3Zt>.
3. Зріз наркотичної ситуації в Україні (дані 2010 р.). – К., 2011. – 22 с.
4. Наркоманія в Україні [Электронный ресурс]. – Режим доступу: // <http://narconon.kiev.ua/narcukr>.
5. Вертинский А. Н. Дорогой длинною... / А. Н. Вертинский / [сост. и вступит. ст. Ю. Томашевского]. – М.: Правда, 1990. – 576 с.
6. Дейвенпорт-Хайнс Р. В поисках забвения. Всемирная история наркотиков. 1500–2000 / Р. Дейвенпорт-Хайнс. – М.: АСТ; Транзиткнига, 2004. – 624 с.
7. Калачев Б. Ф. Российская империя против наркотиков / Б. Ф. Калачев // Век глобализации. – 2012. – № 1. – С. 161–175.
8. Дело об убийстве Демченко // Петроградский листок. – 1915. – 20 (07) авг.
9. Історія виникнення і розповсюдження наркотичних речовин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/narkotiki99/narkotiki-narkomania/istoriya-viniknenna-narkotikiv>.
10. История употребления наркотиков [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.takzdorovo.ru/privychki/narkotiki/istoriya-upotrebleniya-narkotikov/>.
11. Куриленко В. Михаил Булгаков: жизнь в объятиях морфия / В. Куриленко // Здоров'я України. – 2011. – № 7. – С. 53.
12. Случайно отравившаяся // Московский листок. – 1904. – 22 (09) апр.
13. В одной из аптек... // Раннее утро. – 1914. – 17 (04) июля.
14. Кокаинисты // Раннее утро. – 1912. – 16 (03) окт.
15. Курение опиума // Новости дня. – 1902. – 25 (12) апр.
16. Курения опиума в Астрахани // Новости дня. – 1903. – 25 (12) дек.
17. Кокаинисты в Москве // Столичная молва. – 1913. – 29 (16) авг.
18. Мода на опиум // Газета Копейка. – 1911. – 27 (14) дек.
19. Опиум // Раннее утро. – 1911. – 22 (09) дек.
20. Страшный яд // Раннее утро. – 1913. – 02 марта (17 февр.).
21. Курильщики опиума // Трудовая копейка. – 1913. – 01 марта (16 февр.).
22. Курильня опиума // Русское слово. – 1913. – 01 марта (16 февр.).
23. Морфинизм в Приамурье // Русское слово. – 1914. – 07 апр. (25 март).
24. Московская хроника // Новое время. – 1907. – 11 июля (28 июня).
25. Карандашом // Голос Москвы. – 1914. – 25 (12) дек.
26. Потребление наркотических средств // Николаевская газета. – 1912. – 26 (13) марта.
27. Среди газет и журналов // Бранная газета. – 1913. – 19 (06) окт.
28. Яды Парижа // Московская газета. – 1913. – 05 мая

(22 апр.). 29. Продавцам кокаина и эфира // Раннее утро. – 1913. – 31 (18) дек. 30. Студенты-наркоманы // Петроградская газета. – 1910. – 11 янв. (29 дек.). 31. С. И. Уточкин в Одессе // Приднепровский край. – 1913. – 25 (12) окт. 32. Здоровье Уточкина // Русское слово. – 1913. – 06 сент. (24 авг.). 33. Пути и перепутья Валерия Брюсова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.russofile.ru/articles/article_47.php. 34. Обезоружение всего состава иркутской полиции // Русское слово. – 1915. – 13 мая (30 апр.). 35. Морфий // Благовещенское утро. – 1914. – 01 нояб. (19 окт.). 36. В Государственной Думе. Законопроект о мерах по борьбе с пьянством // Петербургские ведомости. – 1911. – 29 (16) нояб. 37. Конференция об опиуме // Вечернее время. – 1911. – 16 (03) дек.

Марина Кругляк

НАРКОТИКИ В ПОВСЕДНЕВНОЙ ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ ВНАЧАЛЕ XX В.

В статье на основании материалов прессы и воспоминаний освещается история появления наркотиков в России, эволюция их использования – от лекарств – до стимулирующих препаратов, анализируются причины распространения наркомании в начале XX в., определяется отношение власти и общественности к наркотизации российского общества. Автор рассматривает моду на наркотики в России и мире как закономерное явление того времени, приводит многочисленные примеры представителей богемы – наркоманов, утверждает, что человечество в начале XX в. еще не осознавало отрицательного влияния наркотиков на состояние здоровья.

Ключевые слова: наркотики, Российская империя, морфинизм, курительная опиума, богема.

Maryna Krugliak

DRUGS IN EVERYDAY LIFE OF THE POPULATION OF THE RUSSIAN EMPIRE IN THE EARLY 20TH CENTURY

In the article on the basis of the materials of the periodical press and memoirs, the history of the emergence of drugs in Russia is outlined, the evolution of their use – from medicine to stimulant drugs, the causes of the drug addiction in the early 20th century are analyzed, the attitude of the authorities and the public to narcotization of the Russian society is defined. The author considers the fashion of drugs in Russia and the world as a natural phenomenon of that time resulting in numerous examples of bohemians – drug addicts – and asserts that at the beginning of the 20th century the humanity had still not realized a negative effect of the drugs influence on health.

Key words: drugs, the Russian Empire, morphinism, opium dens, bohemia.